INGLIZ TILINI O‘QITISHDA GENERATIV SUN’IY INTELLEKT VA LOYIHA TA’LIMI INTEGRATSIYASI METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Axmedova Gulnoza Muzaffar qizi
Ingliz tili fani o‘qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23077608

Annotatsiya

Mazkur maqolada ingliz tilini o‘qitish jarayonida generativ sun’iy intellekt texnologiyalari va loyiha ta’limini integratsiyalashning metodik imkoniyatlari yoritilgan. Zamonaviy ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini, ijodiy fikrlashini, mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Generativ sun’iy intellekt vositalari orqali ingliz tilidagi matnlarni yaratish, tahrirlash, tarjima qilish, dialoglar tuzish, lug‘at boyligini oshirish va individual topshiriqlar ishlab chiqish imkoniyatlari kengaymoqda. Loyiha ta’limi esa o‘quvchilarni real hayotga yaqin vazifalarni bajarishga, jamoada ishlashga, izlanishga va yakuniy mahsulot yaratishga yo‘naltiradi. Tadqiqotda ushbu ikki yondashuvning integratsiyasi asosida ingliz tili darslarini tashkil etishning metodik modeli, bosqichlari va amaliy usullari taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: ingliz tili, generativ sun’iy intellekt, loyiha ta’limi, raqamli ta’lim, kommunikativ kompetensiya, innovatsion pedagogika, ChatGPT, ijodiy fikrlash, mustaqil ta’lim, loyiha metodi.

Abstract

This article examines methodological approaches to integrating generative artificial intelligence and project-based learning into English language teaching. The use of generative AI technologies in education provides new opportunities for developing students’ communicative competence, creativity, critical thinking, vocabulary, writing and speaking skills. Project-based learning, in turn, encourages learners to solve real-life problems, conduct research, collaborate with peers and create meaningful final products. The article discusses the pedagogical potential of combining these approaches and proposes methodological stages for implementing AI-supported project-based English language instruction. Particular attention is paid to responsible use of artificial intelligence, teacher guidance, critical evaluation of AI-generated content and individualization of learning activities.

Keywords: English language teaching, generative artificial intelligence, project-based learning, digital education, communicative competence, innovative pedagogy, ChatGPT, creative thinking, independent learning, project method.

Аннотация

В статье рассматриваются методические возможности интеграции генеративного искусственного интеллекта и проектного обучения в процесс преподавания английского языка. Использование современных технологий искусственного интеллекта способствует развитию коммуникативной компетенции учащихся, творческого и критического мышления, навыков самостоятельного обучения и письменной и устной речи. Проектное обучение позволяет учащимся работать над практическими задачами, проводить исследования, сотрудничать и создавать конечный продукт. В статье предлагается методическая модель интеграции генеративного искусственного интеллекта и проектного обучения на уроках английского языка, а также рассматриваются этапы реализации данной модели.

Ключевые слова: английский язык, генеративный искусственный интеллект, проектное обучение, цифровое образование, коммуникативная компетенция, инновационная педагогика, ChatGPT, творческое мышление, самостоятельное обучение, проектный метод.

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o‘qitish metodikasini takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Ayniqsa, generativ sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayoniga kirib kelishi o‘qituvchi va o‘quvchi faoliyatining mazmunini qayta ko‘rib chiqishni talab qilmoqda.

Ingliz tili ta’limida generativ sun’iy intellektdan foydalanish o‘quvchilarga individual ta’lim topshiriqlarini bajarish, matnlar yaratish, grammatik xatolarni aniqlash, yangi so‘zlarning ma’nosini o‘rganish, suhbatlarni modellashtirish va turli kommunikativ vaziyatlarni mashq qilish imkonini beradi.

Biroq sun’iy intellekt vositalaridan faqat tayyor javob olish maqsadida foydalanish o‘quvchining mustaqil fikrlashi va ijodkorligini cheklashi mumkin. Shu sababli generativ sun’iy intellektni pedagogik jihatdan asoslangan metodlar, xususan, loyiha ta’limi bilan integratsiyalash muhim ahamiyat kasb etadi.

Loyiha ta’limi o‘quvchini faol ta’lim subyekti sifatida shakllantiradi. Bunda o‘quvchi muayyan muammoni aniqlaydi, ma’lumot to‘playdi, tahlil qiladi, jamoada ishlaydi va yakunda muayyan mahsulot yaratadi. Generativ sun’iy intellekt esa ushbu jarayonning ayrim bosqichlarida yordamchi vosita sifatida qo‘llanilishi mumkin.

GENERATIV SUN’IY INTELLEKTNING INGLIZ TILI TA’LIMIDAGI IMKONIYATLARI

Generativ sun’iy intellekt — foydalanuvchi bergan topshiriq asosida yangi matn, g‘oya, dialog, savol, mashq yoki boshqa mazmundagi materiallarni yaratishga qodir texnologiyalar majmuasidir.

Ingliz tili darslarida generativ sun’iy intellektdan quyidagi yo‘nalishlarda foydalanish mumkin:

- yangi so‘z va iboralarni o‘rgatish;
- grammatik mashqlar yaratish;
- dialog va rolli o‘yinlar uchun ssenariy ishlab chiqish;
- yozma ishlarni tahrirlash;
- ingliz tilidagi matnlarni soddalashtirish;
- turli darajadagi o‘quvchilar uchun individual topshiriqlar yaratish;
- talaffuz va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- loyiha mavzulari bo‘yicha g‘oyalar ishlab chiqish;
- taqdimot va posterlar uchun matn tayyorlash;
- savol-javob va munozara materiallarini ishlab chiqish.

Masalan, o‘quvchilarga “My Future Profession” mavzusida loyiha topshirig‘i berilganda, sun’iy intellektdan kasblar haqida ingliz tilidagi savollar tuzish, yangi lug‘atni shakllantirish va suhbat uchun vaziyatlar yaratishda foydalanish mumkin.

Bunda asosiy metodik tamoyil shundan iboratki, sun’iy intellekt o‘quvchining o‘rniga loyiha ishini to‘liq bajarmasligi, balki uning izlanish faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilishi kerak.

LOYIHA TA’LIMINING INGLIZ TILI FANIDAGI AHAMIYATI

Loyiha ta’limi o‘quvchilarning bilimlarni amaliy faoliyat orqali egallashiga asoslangan pedagogik yondashuvdir. Ushbu metod ingliz tilini o‘qitishda ayniqsa samarali hisoblanadi, chunki tilni o‘rganish faqat grammatik qoidalarni yodlash emas, balki undan real kommunikativ vaziyatlarda foydalanishni talab qiladi.

Loyiha ta’limi jarayonida o‘quvchilar ingliz tilidan amaliy maqsadlarda foydalanadilar. Masalan, ular sayohat yo‘nalishini ishlab chiqishi, xorijiy davlat haqida taqdimot tayyorlashi, ingliz tilida intervyu olishi yoki ekologik muammo bo‘yicha loyiha yaratishi mumkin.

Bunday faoliyat natijasida o‘quvchilarda quyidagi ko‘nikmalar rivojlanadi:

1. Ingliz tilida muloqot qilish.
2. Mustaqil ma’lumot izlash.
3. Jamoada ishlash.
4. Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish.
5. Tanqidiy fikrlash.
6. Taqdimot qilish.
7. Yozma va og‘zaki nutqni rivojlantirish.
8. Raqamli vositalardan foydalanish.
9. Vaqtni to‘g‘ri rejalashtirish.
10. Ijodiy mahsulot yaratish.

Shu sababli loyiha ta’limi ingliz tilini kommunikativ va amaliy yo‘nalishda o‘rgatish uchun qulay metodlardan biridir.

GENERATIV SUN’IY INTELLEKT VA LOYIHA TA’LIMI INTEGRATSIYASI

Generativ sun’iy intellekt va loyiha ta’limini integratsiyalashda asosiy maqsad texnologiyadan foydalanishning o‘zi emas, balki o‘quvchilarning ta’limiy natijalarini yaxshilashdir.

Integratsiyalashgan metodikani bir necha bosqichga ajratish mumkin.

1-bosqich. Muammoni aniqlash

O‘qituvchi o‘quvchilarga real hayot bilan bog‘liq loyiha mavzusini taklif qiladi. Masalan:

“How can we promote our local tourist destination in English?”

O‘quvchilar ushbu muammo bo‘yicha o‘z fikrlarini bildiradilar va loyiha maqsadini belgilaydilar.

2-bosqich. Ma’lumot izlash

O‘quvchilar loyiha uchun kerakli ma’lumotlarni turli manbalardan izlaydilar. Generativ sun’iy intellektdan esa mavzu bo‘yicha savollar, lug‘at yoki g‘oyalar olishda yordamchi vosita sifatida foydalanishlari mumkin.

Bunda o‘quvchilar AI tomonidan berilgan ma’lumotlarni boshqa ishonchli manbalar bilan solishtirishlari zarur.

3-bosqich. Til materiallarini shakllantirish

Loyiha davomida o‘quvchilarga kerak bo‘ladigan so‘zlar, iboralar va grammatik konstruksiyalar aniqlanadi.

Masalan, turizm mavzusidagi loyiha uchun:

- historical place;
- tourist destination;
- cultural heritage;
- traditional food;
- local crafts;
- travel experience;
- accommodation;
- sightseeing

kabi so‘z va iboralar o‘rganiladi.

4-bosqich. Loyiha mahsulotini yaratish

O‘quvchilar to‘plangan ma’lumotlar asosida yakuniy mahsulot yaratadilar. Bu mahsulot:

- ingliz tilidagi prezentatsiya;
- video;
- poster;
- elektron buklet;
- podkast;
- intervyu;
- veb-sahifa konsepsiyasi;
- sayyohlik yo‘riqnomasi

ko‘rinishida bo‘lishi mumkin.

5-bosqich. Taqdimot

Har bir guruh o‘z loyihasini ingliz tilida taqdim etadi. Bu bosqich o‘quvchilarning speaking va presentation skills ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

6-bosqich. Tahlil va baholash

Loyiha yakunida o‘quvchilar o‘z faoliyatlarini tahlil qiladilar. O‘qituvchi esa loyiha jarayonini belgilangan mezonlar asosida baholaydi.

Baholashda quyidagi mezonlardan foydalanish mumkin:

Mezoni	Ulushi
Ingliz tilidan to‘g‘ri foydalanish	25%
Mazmun va ma’lumotlarning sifati	20%
Ijodkorlik	20%
Jamoaviy ish	15%
Taqdimot sifati	10%
Mustaqil fikrlash	10%

INGLIZ TILI DARSLARIDA AMALIY LOYIHA NAMUNASI

Generativ sun’iy intellekt va loyiha ta’limining integratsiyasini “My Region for International Tourists” loyihasi misolida ko‘rib chiqish mumkin.

Loyihaning maqsadi — o‘quvchilarning ingliz tilida hudud haqida ma’lumot berish, tavsiflash va taqdimot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

O‘quvchilar kichik guruhlarga bo‘linadi. Har bir guruh o‘z hududidagi tarixiy joy, milliy taom, hunarmandchilik yoki turistik obyektni tanlaydi.

Keyingi bosqichda ular ingliz tilida ma’lumot to‘playdilar. Generativ AI vositasidan mavzu bo‘yicha inglizcha savollar tuzish yoki murakkab matnni til darajasiga moslashtirish uchun foydalanishlari mumkin.

Masalan, o‘quvchi AI vositasidan quyidagi tarzda foydalanishi mumkin:

“Create five simple interview questions about traditional Uzbek food for A2-level English learners.”

AI tomonidan yaratilgan savollar o‘quvchi tomonidan tekshiriladi, tahrirlanadi va real suhbat jarayonida qo‘llanadi.

Shu tarzda sun’iy intellekt tayyor javob beruvchi vosita emas, balki o‘quvchining til o‘rganish va loyiha faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi pedagogik vositaga aylanadi.

O‘QITUVCHINING ROLI

Generativ sun’iy intellektdan foydalanish o‘qituvchining rolini kamaytirmaydi. Aksincha, o‘qituvchidan yangi metodik kompetensiyalarni talab qiladi.

O‘qituvchi:

- loyiha maqsadini belgilaydi;

- topshiriqlarni ishlab chiqadi;
- AI vositalaridan foydalanish qoidalarini tushuntiradi;
- o‘quvchilarning faoliyatini nazorat qiladi;
- AI yaratgan ma’lumotlarni tekshirishga o‘rgatadi;
- akademik halollik tamoyillarini tushuntiradi;
- yakuniy natijani baholaydi.

Ayniqsa, o‘quvchilarga sun’iy intellekt tomonidan berilgan har qanday ma’lumot avtomatik ravishda to‘g‘ri bo‘lmasligi mumkinligini tushuntirish muhimdir. O‘quvchi manbalarni tekshirish, ma’lumotlarni taqqoslash va mustaqil xulosa chiqarishga o‘rganishi kerak.

GENERATIV SUN’IY INTELLEKT VA AKADEMIK HALOLLIK

AI texnologiyalaridan foydalanishda akademik halollik masalasi alohida ahamiyatga ega. O‘quvchi tomonidan sun’iy intellekt yaratgan matnni o‘zining mustaqil ishi sifatida taqdim etish o‘quv jarayonining maqsadlariga zid bo‘lishi mumkin.

Shuning uchun AI vositalaridan foydalanish bo‘yicha aniq qoidalar ishlab chiqish lozim. Masalan, o‘quvchi AI yordamida g‘oya olishi mumkin, biroq yakuniy matnni o‘zi tahlil qilishi, qayta ishlashi va shaxsiy fikri bilan boyitishi kerak.

Bu yondashuv o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash va axborot savodxonligini rivojlantiradi.

INTEGRATSIYALASHGAN METODIKANING AFZALLIKLARI

Generativ sun’iy intellekt va loyiha ta’limining uyg‘unligi ingliz tili ta’limida bir qator imkoniyatlarni yaratadi.

Birinchidan, o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos topshiriqlar yaratish imkoniyati kengayadi.

Ikkinchidan, ingliz tilida yozish va gapirish uchun ko‘proq amaliy vaziyatlar yaratiladi.

Uchinchidan, loyiha faoliyati o‘quvchilarning mustaqilligi va ijodkorligini rivojlantiradi.

To‘rtinchidan, raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning zamonaviy raqamli kompetensiyalarini shakllantiradi.

Beshinchidan, loyiha natijasida yaratilgan real mahsulot o‘quvchining o‘z bilimini amaliyotda namoyon etishiga imkon beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, generativ sun’iy intellekt va loyiha ta’limining integratsiyasi ingliz tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biridir. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlashi, mustaqil ta’lim olishi, jamoada ishlashi va raqamli kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Integratsiyalashgan metodikaning samaradorligi sun’iy intellektdan qanday foydalanishga bog‘liq. AI o‘quvchining o‘rniga fikrlaydigan yoki topshiriqni to‘liq bajaradigan vosita emas, balki o‘quv jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi texnologik yordamchi sifatida qaralishi lozim.

Loyiha ta’limi bilan uyg‘unlashtirilganda generativ sun’iy intellekt o‘quvchilar uchun real kommunikativ vaziyatlarni yaratish, individual topshiriqlar ishlab chiqish, yangi g‘oyalarni shakllantirish va loyiha mahsulotlarini takomillashtirish imkonini beradi.

Shu sababli ingliz tili o‘qituvchilari uchun generativ sun’iy intellektdan pedagogik maqsadlarda foydalanish metodikasini ishlab chiqish, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish va o‘quvchilarda AI savodxonligini shakllantirish bugungi ta’lim jarayonining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Beckett G.H., Slater T.** Global Perspectives on Project-Based Language Learning, Teaching, and Assessment: Key Approaches, Technology Tools, and Frameworks. — Routledge, 2020.
2. **Boss S., Larmer J.** Project Based Teaching: How to Create Rigorous and Engaging Learning Experiences. — ASCD, 2018.
3. **Thomas J.W.** A Review of Research on Project-Based Learning. — San Rafael, CA: The Autodesk Foundation, 2000.
4. **Ellis R.** The Study of Second Language Acquisition. — 2nd ed. — Oxford: Oxford University Press, 2008.
5. **Harmer J.** The Practice of English Language Teaching. — 5th ed. — Harlow: Pearson Education, 2015.
6. **Richards J.C., Rodgers T.S.** Approaches and Methods in Language Teaching. — 3rd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2014.